

Deprem

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Yaşanan deprem felaketinin ardından söylenecek her şey anlamsız değil. Üstelik de, en büyük söz ya da en büyük suskunluk olan ölüm hükmünü icra ederken. Gerçi, geriye bakışlı bir biçimde yapılacak yorumlar bir yakınma ve suçlama

yaklaşımını aşamaz, ama bu Türkiye’de, hangi olay söz konusu olursa olsun dışına çıkılmayan bir dairedir ve bu nedenle bu deprem de devlet-halk- yönetim ekseninde bir gözlem laboratuvarı olarak kullanılabilir.

Türkiye’de herkes, gündelik yaşantısında yönetimi tartışmakta ve onu asal işi olarak görmektedir. ‘Memleketi kurtarmak’ diye popülerize edilen yaklaşım bu toplumdaki en ciddi gerçeklerden birisidir. Bunu, kitledeki siyasal bilinç ama daha çok da yönetimden duyulan tatminsizlik ve ona müdahale isteği diye koymak gerekir. Sorun da bu tatminsizliğin sebepleridir. Bu iş en geniş ve soyut anlamda modernleşme ile bağlantılıdır. Ama modernleşme kavramını Türkiye’de ‘göç’ oluşumundan ayrı düşünmemek kaydıyla. Çünkü, göç, bu

ülkede en önemli toplumsal harekettir.

Modernleşmenin neredeyse en belirleyici özelliği olan ‘ayırışma’, yani cemaat ruhundan ve davranışından koparak bireyleşme Türkiye’de henüz gerçekleşmemiştir. Bu, kendisini toplumsal dayanışma ve tavır alma konusunda hissettiren bir olgudur. Göç ve ona bağlı olarak meydana gelen büyük hareketlerde bu dayanışma ağırlık kazanmaktadır. Bu, başkasının tatminsizliğini de insanların öz tatminsizlikleri olarak içselleştirip tepkiye dönüştürmeleriyle tamamlanan bir süreçtir. İkincisi, dile getirilen kızgınlık, göç gibi bir hareketin getirdiği yıkıcılığın az ya da çok engellenmesi karşısında duyulan ve biriktirilmiş olan öfkedir. Dikkat edilirse, bütün yakınmaların ‘istedik’le başlayıp bittiği görülecektir. İsteğin meşruiyeti ise elbette kimsenin umurunda değildir.

İşin bir başka yanını ise devletle olan ilişkinin mantığı hazırlamaktadır. Devletin, özellikle halk katında korkulan fakat ilk fırsatta tepki gösterilen, hatta belli bir nefretle anılan bir ‘şey’ olduğu çok bellidir. ‘Halk’ söz konusu oldukça bu yüzlerce yıllık bir birikimdir. Ne var ki, o cemaat anlayışının bir uzantısı olarak, insanlar, hâlâ her şeyi, sınırsızca, kayıtsızca devletten istiyor ve

umuyorlar. Kişinin, kendisinden ve onun toplumsallaşmış modeli olan sivil girişimlerden kaynaklanabilecek bir inisiyatiften ne kadar uzak olduğu besbelli.

Nihayet işe eğer devlet açısından bakılması gerekiyorsa oradaki durum daha da vahim. Modernitenin gene o aşamadaki asal belirleyicisi olan yönetsellik ve usallık kavramı, onların somutlaşmış biçimi olan örgütlenme bugün de Türkiye’nin yeterince tanımadığı kavramlar. Birbirine bunca benzeyen olaya karşın hep aynı hataların yinelenmesi çok ilkel bir konumda bulunulduğunun çok acı veren bir göstergesi. Kurumlarla karar veren merkez arasındaki hem akıl almaz derecedeki güçlü bağ, hem de iletişim eksikliği bugün de aşılamayan bir sorun. Bilgi biriktirmek, uzmanlıktan yararlanmak ise hiç tanınmıyor. Bu açmazları galiba bürokrasi ve çıkar dayanışması/yozaşma (corruption) ile açıklamaktan başka çare yok. Devletin bu çaresizliğini aşmak için kullandığı tek yöntem ise her şeyi daha da kötü hale getiren popülizmdir.

Bu depremin aslında devlet ve yönetimle halk arasındaki ilişkide biriken bir huzursuzluğun patlaması olduğunu söylemek yanlış mıdır?